

Užgavėnių belaukiant: apie apeigas ir naują konkursą

ETNOKULTŪRA

Užgavėnės – puiki proga pademonstruoti savo išmonę kuriant persirengėlių kostiumus ir pašėlioti lauke. O šėliojimo svarbiausia dalis – skaniai ir sociškai prisivalgyti ant lauko keptų blynų, šiupinio, riebios mėsos ir taip užsigavėti. Nuotaikingas siautuly, laistymas vandenių, supimasis sūpynėse, ištaigingas persirengėlių karnavalas, kurio kulminacija – Morės sudeginimas, suteikia šventei originalumo ir autentiško žavesio. Tačiau nedaugelis iš mūsų šiandien prisimena ir šenšienės šios šventės apeigas ir jų simbolines prasmes.

Pagarba gamtai

Galima būtų išskirti keletą šventės etapų ir juos trumpai aptarti.

Vienas reikšmingesnių darbų, kuriuos reikėtų atlikti per Užgavėnes arba jų rytą, – pasėlių apėjimas. Tai itin senas paprotys, kuriuo užtikrinamas ūkininko santykis su savo būsimu derliaus pradžia.

Tiems, kas nei sėja, nei pjauja, labai pravartu būtų pasivaikščioti po širdžiai mielas vietas gamtoje: parką, miškelį, upelį, piliakalnį ar seną sodybą. Taip išreikšime pagarbą mums supančiai ir mūsų gerovę užtikrinančiai gamtai. Lygiai taip, kaip senoliai išreikšdavo pagarbą savo numylėtiems pašaliams. Galima važinėti, čiuožinėti, kitaip keliauti – bet koks būvimas lauke mums naudingas ir prasmingas.

Vaišės – svarbus akcentas

Vaišės per Užgavėnes pirmiausia būdavo skirtos protėvių vėlėms pamaitinti ir papenėti, kad paliktuos aruodus ir šiltnamus jos saugotų per visą šiltą sezoną tai, kas svarbiausia: javus ir gyvulius

▶ Pasipuošę Užgavėnių kaukėmis fotografuokitės Paežerių dvaro fone, o nuotraukas kelkite į Paežerių dvaro „Facebook“ paskyrą. Kęstučio INKRATOS nuotr.

– nuo stichijų, žmones – nuo negandų ir ligų. O kadangi vėlės plika akimi yra nematomos, jomis tapdavo visa armija įvairiausių persirengėlių ir personažų: velniai, ožiai, meškos, gandrai, čigonai ir t. t.

Daugelis etnologų sutaria, kad persirengėliai simbolizuoja ir mūsų mitinius protėvius, kurie vaizdinguose pasakojimuose buvo pagrindiniai ir svarbiausi pasaulio kūrimo ir žmonių tarpusavio santykių nustatymo dalyviai, jie išliko atmintyje per istorijos tūkstantmečius ir šiandien įsikūnija kaip vaizdingi Užgavėnių personažai. O vaišinti kiekvieną užklystantį ar sutiktą per Užgavėnes svečią yra labai svarbu. Ypač reikėtų padėti ir pagloboti vargstančiuosius, nes jau nuo seno tikima, kad vaišingumas, parodytas švenčių metu, yra gerų emocijų užtaisas ir pamoka jaunajai kartai, kad gerumu reikia dalytis, kad jis neišsektų visus ateinančius metus.

Tad jeigu ir negalime bendrauti ir vaišintis vaikščiodami ir lankydamiesi vieni pas kitus, galbūt yra tu, kuriems galime padėti šventes sutikti šventiškai, saugiai su jais pabendraudami ir perduodami vaišes.

Apie kaukes ir kaukiamą

Panašu, kad kiekvienas atrasdavo sau patinkančią personažą, kurio kaukę užsidėjęs tarsi įsikūnydavo į kitą, nuo kasdienių rūpesčių išsivadavusią būtybę. Tad į kaukę žiūrėjome kaip į proga išlaisvinti save, išreikšti tai, ką norėtume, bet galbūt neradome tam progos. Juk metų cikle Užgavėnės sutampa su laikotarpiu, kai po ilgo įkalninio šalčio gniauztuose žemę vis dažniau aplanko šiltesni saulės spinduliai ir trūksta tik tiek nedaug, kad prisidėtų dar vienas gyvybės ciklas. Tai simbolinis slenkstis gamtos rate, kurį peržengti ga-

KONKURSAS

Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centras-muziejus kviečia visus, didelius ir mažus, gaminti namuose Užgavėnių kaukes ir dalyvauti konkurse.

- ▶ Jums reikia pasipuošti savo Užgavėnių kauke.
- ▶ Nusifotografuoti prie Paežerių dvaro.
- ▶ Nuotraukoje visi asmenys turi būti su Užgavėnių kaukėmis.
- ▶ Nuotraukas kelti į Paežerių dvaro „Facebook“ paskyrą iki vasario 17 dienos.
- ▶ Burtų keliu bus išrinktos nugalėtojos, kurį apdovanosime.
- ▶ Prašome laikytis karantino metu taikomų reikalavimų.

lime atsinaujinę. Tad tai puiki proga atsikratyti įsisenėjusių žiemos skaudulių, juos įkūnijant ir sudeginant kartu su More.

Šeimos raitė galime sukurti tokią personažą, kurio sunaikinimas galutiniai išvaduos ne tik saulę iš žiemos gniauztų, bet ir mus suteiks optimistiškai ir pozityviai dar vieniems, panašu, išsūkių kupiniems metams. Tad pasirušinkime jiems dar šią žiemą, pašėliokime, kaip reikiant pasipenėjome (kitas šventės pavadinimas – Mėsėdrinės) ir būtinai išsikaikime, nes mums visiems reikės daug jėgų ateinančiais metais. Tai gali būti puikus laikas, praleistas dar vieniems, panašu, aplink laužą žaidžiant žaidimus, kepanč blynus ir deginant perykštes negandas. Ir, žinoma, nepamirškime dalytis su kitais geromis emocijomis bei šventės idėjomis, tegul mirga kaukės socialiniuose tinkluose ir gera nuotaika sklinda po visą šalį.

Andrius MILINKEVIČIUS
Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-
muziejaus etninės kultūros specialistas